

Лекція 1.

ЧАСТИНА 2

ПРАВОВА ПРИРОДА ТА СТРУКТУРА УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ

Правова природа Угоди про асоціацію з ЄС

Угоди, які уклав Європейський Союз з іншими країнами, можна класифікувати за їхньою метою:

угоди про асоціацію з метою членства в ЄС

До них можна віднести угоди з країнами Центральної та Східної Європи, угоди про асоціацію і стабільність з балканськими країнами. Їх уклали на підставі ст. 217 Договору про діяльність ЄС;

угоди про асоціацію з метою тісної економічної інтеграції з ЄС

Серед них Угода про Європейський Економічний Простір, секторальні угоди зі Швейцарією, які уклали на підставі ст. 217 Договору про діяльність ЄС;

угоди про доступ на Внутрішній ринок ЄС на умовах взаємності

Це до прикладу, угоди про створення зони вільної торгівлі чи митного союзу, угоди про партнерство та співробітництво, які уклали на підставі ст.ст. 211, 207, 352 Договору про діяльність ЄС;

угоди про співробітництво в галузі політики та безпеки

Їх Європейський Союз укладав на підставі ст. 211 Договору про діяльність ЄС.

Угоди про асоціацію належать до групи зовнішніх угод ЄС, укладених відповідно до «змішаної зовнішньої компетенції» ЄС, тобто разом з усіма державами-членами. Їх укладають відповідно до ст. 217 Договору про діяльність ЄС, в якій зазначено, що:

«Союз може укладати з однією чи кількома третіми країнами чи міжнародними організаціями угоди про створення асоціації, яка характеризується взаємними правами та обов'язками, спільними діями і особливими процедурами».

Один із основних керівних принципів укладення угод про асоціацію закріплений в рішенні Суду ЄС у справі Demirel. У ньому Суд ЄС зазначив, що угода про асоціацію передбачає «формування особливих відносин між країною-нечленом, яка зобов'язана, принаймні в певних межах, брати участь у системі».

Отже, можна визначити кілька ознак, які стосуються угод про асоціацію, закріплених в праві ЄС:

- 1) взаємні права та обов'язки;
- 2) спільні дії та спеціальні процедури;
- 3) особливі відносини між ЄС та іншою країною;
- 4) участь третьої країни у системі ЄС.

Особливості Угоди про асоціацію між Україною та ЄС

Угода між Україною та Європейським Союзом — одна з найбільш «детальних угод про асоціацію, яку коли-небудь укладав Європейський Союз». Так її охарактеризував Президент Європейської Ради Герман ван Ромпей.

Обсяг угоди – 486 статей з 44 додатками, протоколами і спільною декларацією. Її офіційний текст налічує приблизно 2000 сторінок. Це свідчить, що це безпрецедентний, як за обсягом, так і за рівнем деталізації, документ. По суті, Угода про асоціацію має на меті поглиблення політичних та економічних відносин між Україною та ЄС через створення розширеного інституційного механізму і закріплення нових положень щодо зближення законодавства.

Герман ван Ромпей, Президент Європейської Ради

Особливе значення має прагнення створити поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі (ПВЗВТ), що веде до поступової інтеграції України до Внутрішнього ринку ЄС.

Угода про асоціацію належить до окремої групи «інтеграційних угод». Це угоди, які містять принципи, поняття та положення права ЄС, що тлумачать і застосовують таким чином, ніби інша держава є «віртуальним» членом ЄС. Крім добре відомих багатосторонніх Договору про Європейський Економічний Простір (ЄЕП), Договору про Енергетичне Співтовариство (Договір про ЕнС) і Угоди про спільний європейський повітряний простір, існує мало прикладів двосторонніх угод такого типу.

Можна стверджувати, що Угода про асоціацію між Україною та ЄС створює новий тип інтеграції без набуття членства. Вона має три особливості: всеохоплюючий, комплексний і обумовлений характер.

Всеохопність

Угода про асоціацію – це всеосяжна рамкова угода, положення якої поширюються на весь спектр відносин між Україною та ЄС.

Вона містить положення щодо низки заходів ЄС, включно з співробітництвом і зближенням в галузі зовнішньої політики і політики безпеки (СЗБП), а також співробітництвом в галузі свободи, безпеки і юстиції (СБЮ).

Комплексність

Комплексний характер Угоди пояснюється поставленими цілями: досягненням поступової економічної інтеграції України у внутрішній ринок ЄС через створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між ЄС та Україною (ПВЗВТ).

Досягнення «поглибленої» інтеграції вимагає наближення національного законодавства до асquis ЄС, зокрема складних механізмів забезпечення однакового тлумачення і ефективного застосування відповідного національного законодавства ЄС та асquis ЄС.

Обумовленість

Зв'язок між виконанням зобов'язань іншою країною та поглибленням співпраці з ЄС — ключова характеристика Європейської Політики Сусідства (ЄПС) і Східного Партнерства (СП).

У Преамбулі прямо вказано, що «політична асоціація та економічна інтеграція України в Європейський Союз залежатиме від результатів імплементації цієї Угоди, а також забезпечення Україною поваги до спільних цінностей та досягнення зближення з ЄС у політичній, економічній та правовій сферах».